

tema

Blasfemi-paragraffen

Signe Engelbreth Larsen: "Det er da mere interessant, hvordan vi taler med hinanden" // Martin Herbst: "Blasfemi - et overgreb imod kærligheden i dig selv" // Blasfemi-paragraffen - er du for eller imod? // Læs også: Anmeldelse af Ahmed Akkaris bog *Min afsked med islamismen*

Magasinet IKON Magasinet IKON udgives af IKON, som i 2013 fusionerede med Danmission og nu fungerer som en styregruppe under Danmission. Magasinet henvender sig til alle, der ønsker at forholde sig til den religiøse mangfoldighed. Formålet er gennem saglig og engageret formidling at inspirere til dialog, give dybere indsigt og øge forståelsen mellem kirken og tidens religiøse strømninger.

Abonnement: IKON udkommer normalt i marts, juni, september og december. Årsabonnementet 220,- kr. (inkl moms). Løssalg 55,- kr. Abonnement kan bestilles på nedennævnte adresse eller ved indbetaling af beløbet på giro 6 61 61 51 med angivelse af afsenderadresse samt formålet med indbetalingen.

Redaktion:

Eva Bernhagen, ansv. red., bernhageneva@hotmail.com,
Lars Buch Viftrup, larsviftrup@yahoo.dk,
Anne Krabbe-Poulsen, akrabbe@hotmail.com,
Lene Skovmark, lene.skovmark@mail.dk,
Martin Herbst, mthe@km.dk,
Sidsel Hornemann, sidsel_hornemann@hotmail.com,
Malene Fenger-Grøndahl, malene@fenger-grondahl.dk.

Layout: Jeanette Westh, jeanettewesth@gmail.com.

Forsidebillede: heyuguys.co.uk/monty-python-best-moments/7/

Tryk: Fjerritslev Tryk, Østergade 35,
9690 Fjerritslev, tlf.nr. 98 21 24 31.

Oplag: 1000.

Indlæg og artikler sendes til Redaktionen, IKON, Nørreallé 29, 8000 Århus C, e-mail: ikon@ikon-danmark.dk. Læserbreve/debat-indlæg modtages gerne, dog forbeholder redaktionen sig ret til at udelade eller forkorte efter eget skøn.

Signerede artikler er ikke nødvendigvis udtryk for IKONs holdninger.

Annoncer: 4 kr. pr. mm. - 1/4 side 800 kr. - 1/2 side 1400 kr. - 1/1 side 2500,- (alle priser ekskl. moms).

IKON: Nørreallé 29, 8000 Århus C, tlf.: 30200280. SE-nr. 1663 9397.

E-mail: ikon@ikon-danmark.dk.
Formand: Louise Buch Viftrup, lousieviftrup@gmail.com.

Hjemmeside: www.ikon-danmark.dk.

Her kan man også melde sig ind i foreningen IKON, hvor årskontingentet er 200,- kr. (dog 100,- kr. for studerende og pensionister). Husstandsmedlemskab 300,- kr.

Det er tilladt at citere fra IKON i henhold til Medieansvarsloven med tydelig kildeangivelse. Ved eftertryk af artikler må der aftales med redaktionen eller forfatteren.

Copyright © IKON-Danmark 2014.

ISSN 2246-4042.

DANMISSION
IKON

På forsiden

Avisforside fra 1979 med overskriften: *Is this the most blasphemous film ever?* Billedet refererer til Monty Pythons film *Life of Brian* fra samme år. I sin samtid blev filmen anklaget for at være blasfemisk over for kristendommen. I 2012 blev sangen *Always look on the bright side of life* fra samme film fremført som en del af den store afslutningsceremoni ved De Olympiske Lege i London. Det, der før blev anset for blasfemisk, var nu indskrevet i en positiv fortælling om Storbritannien som et frisindet, sekulært og multikulturelt samfund.

Indhold

Det er da mere interessant, hvordan vi taler med hinanden // 4

Blasfemi - et overgreb imod kærligheden i dig selv // 8

Blasfemi-paragraffen - er du for eller imod? // 10

Ildsjæle kæmper for Zanzibars religiøse sameksistens // 18

Krop-Sind og Ånd i København - reportage og voxpop // 22

Dobbeltspil eller dialog? Anmeldelse af bogen *Min afsked med islamismen* // 25

Aktuelt og klummen: Jesus-selfie // 27

Du må ikke misbruge Herren din Guds navn

AF EVA BERNHAGEN
Redaktør

Første gang jeg hørte noget omtalt som blasfemisk var tilbage i 2008, hvor jeg var i Pakistan på en studietur for kristne og muslimer. Vores gruppe blev interviewet til pakistansk fjernsyn, og jeg husker hvordan det kom bag på mig, da journalisten - en ung mand med en afslappet tøjstil fra Sky News - spurgte ind til min tilgang til "the blasphemous drawings", idet han henviste til karikaturkrisen i 2005. At høre Muhammedtegningerne blive omtalt som blasfemiske på en måde, der fik mig til at tænke, at det var den offentlige mening, ja, at alle indbyggerne i Pakistan bakkede op om journalistens udsagn, gjorde et dybt indtryk på mig. Jeg var ikke enig i at tegningerne kun kunne defineres som blasfemiske; men hvad betød min uenighed som én ud af landets 182.000 mio. mennesker. Der blev det klart for mig, at blasfemi som ord og lov er noget mere normsættende og har en meget større betydning for en borger i Pakistan, end det har for mig som borger i det danske samfund.

Alligevel har vi en lovparagraf, der gør blasfemi strafbart i Danmark. Så helt ubetydelig kan den ikke være. Eller? Det har vi i redaktionen sat os for

at undersøge i denne udgave af Magasinet IKON. Det har været en udfordring at tage livtag med blasfemiparagraffen, som siges at have forvandlingskugleeffekt (jf. Signe Engelbreth, magasinets første artikel). Engelbreth mener med den betegnelse, at paragraffen tager farve efter den tid og det samfund, den finder sted i. Og at den er blevet gjort til symbol på stort set hvad som helst i de seneste 100 års danske politiske debat. Derfor kan det ifølge hende være svært at have en holdning til paragraffen som sådan. Og det er også vores erfaring. Flere af de skribenter, som vi kontaktede for at de skulle give deres mening til kende om blasfemiparagraffen, skrev tilbage, at de ikke havde nogen holdning til den, og derfor ikke kunne udtale sig.

Begrebet blasfemi og blasfemiparagraf hænger sammen med vores kristne arv og kultur, der bl.a. bygger på Bibelens ti bud. Allerede i Det Gamle Testamente i Tredje Mosebog kap. 24 er der en bestemmelse af straf i forbindelse med blasfemi, hvor tanken om, at mennesker skulle kunne krænke en guddom ses, og at denne på grund af krænkelser vil hævne sig: "Da bespottede den israelitiske kvindes søn Herrens navn med en forban-

delse, og man førte ham til Moses (...). Og Herren sagde til Moses: Før den mand, der udtalte forbandelsen, uden for lejren; alle, der hørte det, skal lægge hænderne på hovedet af ham, og så skal hele menigheden stene ham." Det ovenstående kan lyde meget fremmedartet i vores moderne ører, men ikke desto mindre var blasfemi den værste helligbrøde et menneske kunne udføre, og straffen derfor var stor. I kølvandet af det rejser sig spørgsmålet om, hvem en blasfemisk handling skader: den bespottede eller spotteren selv.

En af årsagerne til, at vi ikke længere taler om blasfemi i vores danske dagligdag eller dømmer folk for blasfemisk handlemåde i flæng, kunne skyldes, at det er så indlejret i vores kultur, at vi ikke udøver blasfemiske handlinger. Det er slet og ret i strid med sund fornuft og etisk handlemåde. Alligevel krænker vi det, som andre holder helligt. Kunne blasfemiparagraffen, hvis vi begynder at tage den og debatten om den alvorligt, skabe en frugtbar dialog om, hvordan vi omtaler andre og taler indbyrdes med hinanden?

God læselyst!

Interview: Hun har brugt tre år på at undersøge, hvordan blasfemiparagraffen er blevet brugt i den politiske debat de seneste 100 år, og hun taler også gerne om den omdiskuterede paragraf. Men egentlig synes hun, at debatten bør handle mindre om jura og mere om, hvordan vi skaber en offentlig debat, hvor både religiøse og ikke-religiøse føler sig respekteret og rummet. IKON har mødt religionssociolog Signe Engelbreth Larsen.

”Det er da mere interessant, hvordan vi taler med hinanden”

AF MALENE FENGER-GRØNDAHL
Journalist og forfatter

”Blasfemidebatten er som en forvandlingskugle, som tager farve efter den tid og det samfund, den finder sted i, og det samme gælder faktisk blasfemiparagraffen. Den er blevet gjort til symbol på stort set hvad som helst i de seneste 100 års danske politiske debat. Derfor er det også svært at have en holdning til paragraffen som sådan. Men jeg synes, at det er virkelig interessant at se, hvordan den er blevet brugt, og hvordan debatten om den afspejler vores syn på os selv som samfund og kultur,” siger Signe Engelbreth Larsen.

Fra nysgerrighed til afhandling

Signe Engelbreth Larsens interesse for blasfemiparagraffen opstod, da hun skrev speciale på religionsvidenskab i Aarhus. Specialet handlede om de-

batten om den stærkt islamkritiske, hollandske filminstruktør Theo van Gogh, hans film *Submission*, der formede sig som en kritik af islam, og mordet på ham, der blev begået i november 2004 af et medlem af en radikal islamisk gruppering. ”Da jeg blev færdig med mit speciale, dukkede karikaturkrisen om de 12 Muhammedtegninger i Jyllands-Posten op, og så var der pludselig ikke ret mange, der diskuterede Theo van Gogh-sagen mere. Men en del af elementerne i de to sager var de samme; bl.a. var der i begge sager en debat om retten til at kritisere religion, og i begge sager blev dem, der kritiserede islam, anset for at være helte, som forsvarede det danske samfunds værdier. Det gjorde mig nysgerrig på at undersøge, hvordan vi gennem historien har set på blasfemikeren i en dansk sammenhæng,” siger

Signe Engelbreth Larsen.

Nysgerrigheden kombineret med tre års hårdt arbejde mandede ud i en ph.d.-afhandling med titlen *Det blasfemiske selv. Blasfemiparagraffen i Danmark 1912-2012*. I afhandlingen analyserede hun de seneste 100 års politiske debatter om den danske blasfemiparagraf. Analysen tog udgangspunkt i folketingsdebatter, lovtekster og retsdokumenter fra blasfemirets-sager fra de sidste hundrede år – med 1920’erne, 1970’erne og 2000’erne som nedslagspunkter.

Fra uciviliseret til frihedshelt

Signe Engelbreth Larsens analyse viste klart, at der i en dansk sammenhæng er sket et markant skred i den generelle opfattelse af blasfemikeren.

”Det slående ved folketingsdebatterne i 1920’erne var, at alle var enige

om, at blasfemikeren var uciviliseret og på den måde stod i modsætning til dansk debatkultur, som – mente man – var kendetegnet ved at være meget civiliseret og præget af en slags højkultur, som gjorde, at man ikke nedværdigede sig til at tale rått og ufølsomt og nedsættende om andre. Generelt kunne man ikke se, hvorfor man skulle finde på at krænke andres religiøse følelser – udover i ganske særlige tilfælde, hvor det kunne ske af magtkritiske årsager. Man idealiserede altså ikke på nogen måde den hårde tone, som vi kender til i dag, snarere tværtimod,” siger Signe Engelbreth Larsen.

Spoler vi frem til i dag, er det karakteristiske derimod en generel opfattelse af, at vi som samfund og kultur netop er karakteriseret ikke bare ved et frisind men også en ganske hård tone i debatten – og at det er en styrke ved vores kultur og noget, vi skal kæmpe for at bevare. ”Den hårde tone i debatten bliver nu set som et kendetegn ved vores kultur og tid, som vi skal være stolte af og værne om; det nævnes fx ofte, at vi er mindre politiske korrekte end i Sverige, når vi diskuterer indvandring, integration og religion, og det ses som noget positivt, at vi har en hårdere tone i Danmark, og i den sammenhæng ses blasfemikeren eller den, der kritiserer religion og religiøse forestillinger, ikke mindst islam, i dag som en form for frihedshelt,” siger hun.

Fra Jesus-film til islamkritik

Med andre ord er blasfemikeren ifølge Signe Engelbreth Larsen gået fra at være en marginaliseret person, der blev anset for at være uciviliseret, til at blive en form for helt og et udtryk for nogle af de fremmeste værdier i vores samfund. ”Blasfemikeren kan i dag få ytringsfrihedspriser og bliver støttet og båret frem som en form for helt. Aktuelt kan vi jo se, hvordan den tidligere islamist Ahmed Akkari og digteren Yahya Hassan bliver brugt af mange forskellige aktører og skrevet

Signe Engelbreth Larsen er religionssociolog og blev i 2013 ph.d. med afhandlingen *Det blasfemiske selv. Blasfemiparagraffen i Danmark 1912-2012*, hvor hun analyserede de seneste 100 års politiske debatter om den danske blasfemiparagraf. Analysen tog udgangspunkt i folketingsdebatter og dokumenter fra blasfemiretssager fra de sidste hundrede år – med 1920'erne, 1970'erne og 2000'erne som nedslagspunkter. Signe Engelbreth Larsen er ansat som forskningskonsulent på Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet. PRIVATFOTO.

“Hvorfor har blasfemikeren bevæget sig fra en marginaliseret position og ind til en helteposition i det felt, hvor den danske selvforståelse skabes og dyrkes.”

ind i den islamkritiske position i den politiske debat,” siger hun.

Hvad er der sket i mellemtiden? Hvorfor har blasfemikeren bevæget sig fra en marginaliseret position og ind til en helteposition i det felt, hvor den danske selvforståelse skabes og dyrkes?

”I 1970’erne havde vi jo hele den seksuelle frigørelse, og det smittede også af på religionskritikken. Her så vi en række kunstnere, som udfordrede religionerne, især kristendommen og grænsen mellem religion og seksualitet. Et arketyrisk eksempel er jo Jens Jørgen Thorsens manuskript til en Jesus-film, hvor Jesus blev fremstillet som meget seksualiseret. Men der var også mange andre eksempler på nærmest overhumaniserede Jesus-fremstillinger, hvor Jesus blev portrætteret som drikfældig, som en kvindeglad fritænker osv.,” siger Signe Engelbreth Larsen.

Hun vurderer, at de mange eksempler på kristendomskritik fra kunstnernes side nok førte til ”en form for forhærdelse” blandt kristne danskere, og at det er en del af baggrunden for, at vi i dag stort set ikke ser anklager om blasfemi fra kristent hold i en dansk kontekst. En anden grund kan være, at erfaringen viser, at det i praksis ikke nytter at forsøge at lægge sag an efter blasfemiparagraffen, da kun ganske få sager i de seneste mange årtier har ført til tiltale. ”Desuden er det blevet en del af vores selvforståelse, at vi som folk er meget frisindede,

og blandt andet derfor ligger det nok mange danskere fjernt at anmelde andre for blasfemi,” siger hun.

Endnu en årsag til, at der ikke fra danske kristnes side er det store fokus på eventuelle blasfemiske fremstillinger af kristendommen, er, ifølge Signe Engelbreth Larsen, at religionskritikken – og hævdelsen af retten til at ytre sig blasfemisk – i dag især kobles sammen med kritik af islam. Flere danske præster og biskopper har da også bemærket, at blasfemiparagraffen i dag – især hvis den for alvor tages i anvendelse – især er relevant som beskyttelse mod islamfjendske angreb og ytringer.

Rushdie blev et vendepunkt

”Blasfemidebatten blev for alvor koblet sammen med debatten om islam efter den såkaldte Rushdie-affære i slutningen af 1980’erne, hvor Salman Rushdie efter udgivelsen af De sataniske vers blev forfulgt i nogle dele af verden, og der blev udstedt en fatwa med en dødsdom over ham. I andre dele af verden blev han gjort til en helt, som – meget rimeligt – fik beskyttelse og opbakning. Der blev samlet ind til ham, og han blev tildelt ytringsfrihedspriser. Det indvarslede en ny æra i blasfemidebatten, hvor islamkritikeren – også den blasfemiske kritiker – hyldes som en helt,” siger Signe Engelbreth Larsen. Hun peger på en afgørende ændring i synet på blasfemikeren: ”Før var blasfemikeren en magtkritiker, som magthaverne

udgrænsede, og som vi så som uciviliseret. I dag bryster vi os at være religionskritiske, og blasfemikeren ’omfavnes’ på mange måder af magthaverne, der ser blasfemikeren som en person, der bekræfter og kæmper for vores kultur og vores værdier,” siger hun.

Hun nævner, at Dansk Folkeparti har talt for en afskaffelse af blasfemiparagraffen, fordi partiet mener, at islamkritikernes ytringsfrihed begrænses af blasfemiparagraffen. De ønsker derfor at sætte debatten fri, og de argumenterer desuden for, at protestantismen har en stærk tradition for religionskritik, og at det derfor er en del af vores kulturelle og religiøse arv i Danmark, at vi tåler religionskritik, også af den slags, som kan hævdes at være omfattet af blasfemiparagraffen.

Akkari bruges som bannerfører

Men er det ikke rigtigt, at der bør være plads til selv kras religionskritik, også selv om den retter sig mod en religion, som en minoritet i Danmark beklæder sig til?

”Selvfølgelig skal der være plads til kritik af religiøse forestillinger og undertrykkende magtstrukturer i religiøse miljøer, og jeg mener bestemt, at Ahmed Akkari skal have lov at ytre sig alt det, han vil om sine negative erfaringer med islam og islamistiske miljøer. Problemet er bare, at verden jo er kompleks, og hans udtalelser bliver lynhurtigt skrevet ind i en meget unuanceret fortælling, som er med til at udgrænse og mistænkeliggøre helt

BLASFEMI

Blasfemi (af græsk *blasphemia*) er udtryk for manglende respekt for en guddom eller trosretning. I daglig tale bruges begrebet stort set synonymt med gudsbespottelse.

Blasfemi er forbudt ifølge dansk lovgivning og har været det siden Christian V's Danske Lov fra 1683. Den nuværende 'blasfemiparagraf' i straffeloven, § 140, stammer fra 1930. I den står der: *Den, der offentlig driver spot med eller forhåner noget her i landet lovligt bestående religionssamfunds trosælderdomme eller gudsdyrkelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder.*

“Det er jo i praksis en “død” paragraf, som alle kæmper for at skrive en gravskrift over.”

almindelige muslimer. Akkari bliver brugt som bannerfører for en helt generel kritik af islam, som rammer en masse mennesker, som ofte i forvejen står i en udsat position. Så hvor blasfemikeren før var marginaliseret, bliver han pludselig knyttet til magten og bliver brugt til at udgrænse andre grupper,” siger Signe Engelbreth Larsen.

Forskel på Zimbabwe og Skandinavien

En væsentlig pointe i hendes afhandling er da også, at debatten om blasfemi altid skal ses i sin samfundsmæssige kontekst, hvis den skal give mening. En samfundskritisk kunstner eller en journalist, der insisterer på at ytre sig i et samfund, hvor magthaverne bruger anklager om blasfemi til at undertrykke og forfølger enhver form for opposition, er i en ganske anden situation end en islamkritiker, der i en dansk kontekst ytrer sig nedladende og forhånende om muslimer og deres tro generelt – vel vidende, at blasfemiparagraffen i praksis ikke anvendes, og at der er bred politisk opbakning til den slags ytringer. ”Jeg synes ikke, det er rimeligt, at man sammenligner myndighedernes lukning af en radiostation i Zimbabwe eller forfølgelsen af kristne i Pakistan, hvor myndighederne bruger anklager om blasfemi som dække for at forfølge ikke-muslimer, med situationen i Danmark, hvor man som tegner eller debattør har fri adgang til at kritisere og latter-

liggøre muslimer. Ser vi på historien, har tendensen været, at blasfemikeren har været den forfulgte og marginaliserede, men i en nordisk kontekst vil jeg stille spørgsmålstegn ved, om det overordnet set er tilfældet i dag, eller om det modsatte snarere gør sig gældende,” siger Signe Engelbreth Larsen.

Nej til paragraf, ja til politisk ansvar

Hun mener, at debatten om blasfemiparagraffen i en dansk sammenhæng risikerer at skygge for en langt vigtigere debat, nemlig debatten om, hvordan vi skaber en samtalekultur i det offentlige rum, hvor både religiøse og ikke-religiøse, minoriteter og majoritet, kan føle sig rummet og respekteret. ”Som jeg ser det, er problemet i Danmark ikke, at blasfemiparagraffen får os til at lægge bånd på os selv, og at den dermed forhindrer en fri og åben debat. Jeg synes snarere, at der er behov for en debat om, hvordan vi kan tale til og om hinanden på en respektfuld måde. Hvilken samtaleetik vil vi have i det offentlige rum? I vores børns skoleklasser roser vi jo heller ikke dem, der gør meget stærke udfald mod de andre elever. Forhånelser fremmer sjældent dialogen. I stedet for at drøfte hvorvidt visse ytringer er i strid med loven, burde vi måske i stedet drøfte, hvorfor visse ytringer er udgrænsende, og hvordan vi kan skabe en mere afbalanceret offentlig debat,” siger hun.

Men vil det så sige, at hun går ind

for, at blasfemiparagraffen skal bevares som en form for løftet eller truende pegefinger, der skal få debattørerne til at afstå fra al for hård kritik af religion?

”Nej, jeg hælder nok til, at det mest fornuftige vil være at afskaffe blasfemiparagraffen. Det er jo i praksis en ’død’ paragraf, som alle kæmper for at skrive en gravskrift over. Jeg mener, at politikerne bruger eksistensen af den til at skyde ansvaret for debatetikken fra sig. Vi så det i forbindelse med Muhammed-tegningerne, hvor politikere henviste til, at muslimer, der følte sig krænket, bare kunne gå rettens vej og benytte blasfemiparagraffen. Men rigsadvokaten afviste jo at rejse tiltale, og på den måde blev der indirekte sendt det signal, at det er o.k. at ytre sig nedladende om andres religion.”

”Hvis vi afskaffer paragraffen, kan vi forhåbentlig i stedet få debatten væk fra det juridiske felt, så den kommer til at handle om, hvad vi synes, er i orden at sige om andre mennesker, og hvordan vi ønsker at tale om og til hinanden. Jeg tror, at det er mere hensigtsmæssigt, at vi sanktionerer blasfemiske udtalelser i den offentlige samtale og ikke i retssystemet – og det tror jeg også, er i de krænkedes interesse. Hvis paragraffen tages i brug, vil dem, der dømmes efter den, blot kunne fremstille sig selv som en form for martyrer, der straffes uretfærdigt for deres kamp for ytringsfrihed eller frisind, og så er vi lige vidt.”

Blasfemi

- et overgreb imod kærligheden i dig selv

Teologisk refleksion over blasfemi. Martin Herbst analyserer begrebets betydning op igennem tiden og stiller spørgsmålet hvem skader blasfemi?

AF MARTIN HERBST
Præst og forfatter

Muhammedkrisen og den efterfølgende retorik i medierne har sat debatten om blasfemi på dagsordenen. Men mange mennesker, måske særligt dem, der har et afslappet forhold til religion, har svært ved at tage temaet alvorligt. De ser intet problem i, at man håner eller nedgør andre menneskers gudsopfattelse eller religiøse engagement. Den slags hører med til ytringsfriheden, siger de, og retten til blasfemi skulle dermed være sikret af grundloven.

Man kan ikke ligefrem sige, at nutidens ligegyldige eller sågar positive holdning til blasfemi har været kendetegnende for den kristne historie. Fra Kirkens fødsel har man aldrig betvivlet, at blasfemi er en alvorlig sag, måske den alvorligste af alle. I oldkirken var man således enig om, at blasfemi, sammen med mord og hor udgjorde en treklange af dødsynd (ikke at forveksle med de såkaldte 'syv dødsynder'), der fører til evig fortabelse.

Blasfemikeren er fortabt

Forekommer fortidens opfattelse af blasfemi ikke overdreven hårdhjertet og begrænsende? Ingen tvivl om det. Men med hvilke begrundelser valgte kirkefædrene at omtale blasfemi i så voldsomme vendinger? Her er der påfaldende enighed blandt fortalere for de kirkelige traditioner, hvad enten de var rodfæstet i den østlige græsk-ortodokse kirke, eller i den vestlige romersk-katolske. Hvad angår opfattelsen af blasfemi, kan man derfor tage afsæt i Augustin. Ifølge Augustin er blasfemi ensbetydende med en fornægtelse af Helligånden, der er Guds kærligheds ånd. Da kærlighedens ånd er identisk med nådens ånd, er blasfemi det samme som at fornægte Guds tilgivelse. Skulle man udtrykke Augustins pointe med et kierkegaard-inspireret ordvalg, kunne man sige, at blasfemikeren lukker sig inde i en 'dæmonisk indesluttethed', der udelukker tilgivelsens mulighed. I denne lukkede cirkel mødes både fortvivlelse og fortabelse. Blasfemikeren, der af-

skærer sig fra kærlighedens mulighed, er fortvivlet fortabt i sig selv.

Et overgreb imod kærligheden i dig selv

Thomas Aquinas følger Augustin i opfattelsen af blasfemi som en synd mod Helligånden. Men han går et skridt videre. Dermed kommer han forbavsende tæt på Kierkegaards eksistentielle tilgang, der ellers tager afsæt i protestantismens vægtlægning på den enkeltes samvittighed og dermed selvforhold. Ifølge Aquinas er Helligånden ikke blot Guds ånd i Gud. Den er tillige Guds ånd i mennesket; selve det smukkeste og kærligste i menneskets hjerte, det er blevet skænket som en gave af Gud. Derfor er blasfemi, ifølge Aquinas, ikke kun en synd mod Gud. Den er tillige et overgreb, mennesket begår mod sig selv. Det består i, at man fornægter den guddommelige kærligheds tilstedeværelse i sit eget liv og hjerte. Da Guds kærlighed er kilden til liv, indebærer denne fornægtelse en opløsning af ens egen identi-

tet. Der er tale om åndeligt selvmord. Netop heri finder Aquinas sit stærkeste argument for, at blasfemi bør regnes blandt de alvorligste dødssynder. Der er endvidere tale om et irrationelt og selvmodsigende projekt. For hvilken person, der er ved sine fulde fem, vil vælge at fornægte det kærligste og smukkeste i kosmos? Hvilken person vil give afkald på det bedste og smukkeste i sig selv?

Således forstået er blasfemi den direkte modpol til Guds nåde. Hvor Guds kærlighed er det umuliges mulighed; muligheden for, at man kan blive tilgivet, ligegyldigt hvad man har gjort, er blasfemi muligheden for det umulige; det umulige, forstået som det logisk utænkelige i, at mennesket lader hånt om det største i livet og sig selv og dermed bruger sin gudgivne kreativitet til at forskanse sig i et selvskabt helvede.

Hvem skader blasfemi?

Jeg mener, at disse betragtninger peger på noget væsentligt, der har været overset i blasfemidebatten. For hvem er det egentlig, blasfemi skader? Hvem er det, der lider overlast og bliver såret? Er det Gud? Nej. Gud tager ingen skade. I den henseende er han vitterligt højt hævet over menneskers kritik. Gud kan man hverken skade eller ødelægge. Han er kærlighed. Det har han altid været, og det bliver han ved med at være.

Kan blasfemiske udtalelser da skade andre mennesker? Ja, det kan de. De kan i hvert fald såre dem. Men her må man spørge: Hvori består skaden? Efter sigende skulle den bestå i en række løgnagtige påstande, der ikke har hold i virkeligheden. Men hvis påstandene ikke har hold virkeligheden, hvordan kan de så skade? Hvis det ikke er 'min Gud' eller 'min religion', der står for skud, men et opdigtet fantasifoster, hvorfor så føle sig ramt? Man kan således kun blive skadet af andre menneskers blasfemiske udtalelser, hvis man selv vælger det,

og hvorfor skulle man det?

Blasfemi skader hverken Gud eller andre mennesker. Blasfemi er et overgreb, man begår mod sig selv. I den forstand har blasfemi ikke blot en 'vertikal' eller 'himmelsk' dimension, der vedrører forholdet til Gud og til religion. Den har tillige et 'horizontalt' og mere 'jordnært' aspekt, hvor det, jeg tilsyneladende gør mod andre, i virkeligheden er noget, jeg gør, eller rettere begår, mod mig selv.

Se og Hør! Blasfemi i hverdagen

Man kan illustrere vigtigheden af sidstnævnte med den aktuelle debat om ugebladet Se og Hørs skandaløse arbejdsmetoder. Hvem er de egentlige tabere? Er det Prins Joachim, politikere eller diverse kendisser? Næppe. Er det ikke snarere de redaktører og journalister, der lod hånt om medietik og dermed fornægtede det bedste i sig selv og deres kolleger? Skulle man ikke have langt mere ondt af dem end af andre, hvor velbegrundede deres retssager mod bladet og dets ansatte end ellers måtte være? Men når alt kommer til alt, hvem har da taget mest skade på liv og sjæl? Tænk, at vie sit liv og hjerte til at opsnuse snavs og pjat om andre mennesker for en ussel skilling, man endda har fået i lommen ved hjælp af forbryderiske metoder. Tænk, at man først erkender, at det er forkert, når man selv er på forsiden af aviser og ugeblade.

STOP, før du rammer dig selv!

Omend blasfemi vedrører forholdet til Gud og næsten, er den først og fremmest en overtrædelse, du begår imod dig selv. Det begynder med, at du fornægter det smukkeste og kærligste i tilværelsen. Det medfører, at du mister fornemmelsen for din egen værdighed og efterfølgende lader hånt om andres. Måske oplever du ligefrem en pervers glæde ved forestillingen om at kunne såre dem. Vi har at gøre med et hjerteløst, irrationelt og selvdestruktivt projekt, der af indlysende grunde burde være utilgiveligt! Men skal man lovgive mod det? Nej, for menneskets hjerte er dybere end juraens domæne. Skal man ophøre med det? Ja, men ikke for Guds ellers næstens skyld. Man skal ophøre med det for sin egen skyld.

Blasfemi- paragraffen

- Er du for eller imod?

Ifølge dansk lovgivning er blasfemi forbudt. Den nuværende 'blasfemiparagraf' i straffeloven, § 140 stammer fra 1930, og den er kun blevet brugt til at rejse tiltale tre gange:

- 1938: Fire mænd dømt for at sprede antisemitisk propaganda.
- 1946: Et ægtepar fik en bøde for under et maskebal i en fagforening at have døbt en dukke.
- 1971: To programchefer fra DR blev frikendt for at lade sangerinden Trille i radio og tv synge visen 'Øjet'.

Siden har der ikke været rejst tiltale efter paragraffen, selv om flere har været meldt til politiet. Eksempelvis blev kunstneren Jens Jørgen Thorsen anmeldt for manuskriptet til sin Jesusfilm, og i nyere tid blev supermarkeds kæden Kvickly anmeldt for at sælge klip-klap-sandaler med billeder af jomfru Maria og Judas. Derudover førte Jyllands-Postens tegninger af Muhammed i 2005 til flere anmeldelser, som dog ikke fik rigsadvokaten til at rejse tiltale.

Blandt Folketingets medlemmer er der formodentlig flertal for at afskaffe paragraffen. Dansk Folkeparti, Enhedslisten, De Radikale og Liberal Alliance har talt for at afskaffe den. Socialdemokraterne og Venstre vil afvente indstillingen fra Straffelovsrådet, som ventes at komme i slutningen af 2014 eller begyndelsen af 2015. Det samme vil SF og Konservative.

IKON har spurgt seks personer med forskellig baggrund om deres syn på blasfemiparagraffen i dag:

- s. 11: "Måske er problemet ikke stort?" ved Sune Lægaard, lektor i praktisk filosofi.
- s. 12: "Fra modstander til fortaler" ved Selim Yumuk, cand. jur. og muslim
- s. 13: 'Spottens æresmedalje' ved Kåre Bluitgen, forfatter.
- s. 14: "Blasfemiparagraffen knægter ikke ytringsfriheden" ved Lone Skov Al Awssi, debattør og katolik.
- s. 15: "Blasfemilov i Pakistan undertrykker mindretal" ved Lorens Hedelund, tidl. missionssekretær i Danmission.
- s. 16: "Hverken for eller imod" ved Finn Schwarz, tidl. formand for det jødiske samfund i Danmark.

“For det første er § 140 ikke en beskyttelse af Gud mod bespottelse, men af trossamfund.”

Måske er problemet ikke stort?

AF SUNE LÆGAARD
Lektor i praktisk filosofi

Hvad er grundene til henholdsvis at have og at afskaffe paragraffen? En saglig diskussion af det forudsætter, at man ikke misforstår bestemmelsen. For det første er § 140 strengt taget slet ikke en kriminalisering af blasfemi – den er ikke en beskyttelse af Gud mod bespottelse, men af trossamfund (grupper af borgere).

Bestemmelsen er heller ikke en beskyttelse af ”religiøse følelser”. Ifølge biskop Kjeld Holm udtrykker paragraffen, ”at vi som samfund har respekt for folks religiøse følelser”. Men det er ikke rigtigt; paragraffen handler om offentlige ytringer, ikke om private følelser, og begrundelsen for den handler ikke om ”respekt” for religion.

Begrundelser for blasfemiparagraffen

§ 140 findes i straffelovens afsnit om ”Forbrydelser mod den offentlige orden og fred”, så den primære begrundelse har med risikoen for ”brud på samfundsfreden” at gøre. Begrundelsen er, at bestemte former for forhånelser af religiøse troslærdomme kan føre til ufred.

Er det en god begrundelse? Det er et empirisk spørgsmål, om hån og spot af religion faktisk udgør en risiko for

den offentlige orden. Historisk set har forhånelser af religion været særlig farlig. Men religionskrigene i 1600-tallet og jødeforfølgelserne i 1800-tallet er næppe tilstrækkelige begrundelser for at opretholde bestemmelsen nu.

Et andet argument er, at § 140 er nødvendig som supplerende beskyttelse af religiøse minoriteter, da de kan forhånes og nedværdiges indirekte via spot af deres troslærdomme på måder, som § 266b, den såkaldte ”racismeparagraf”, ikke indfanger. Dette argument forudsætter tilslutning til rationalet bag § 266b, om at særligt udsatte grupper skal beskyttes mod nedværdigelse, hvilket ikke alle er enige i. Men selv da ville en bedre løsning være at formulere § 266b på en måde, der faktisk giver de pågældende grupper den tilsigtede beskyttelse, i stedet for at bevare § 140 som en supplerende beskyttelse, der kan forekomme antikveret, dækker mere end udsatte religiøse minoriteter og giver anledning til mange misforståelser.

Argumenter imod blasfemiparagraffen

Et argument imod § 140 er, at vi ikke bør have en bestemmelse, der giver re-

ligion særlige privilegier. Dette argument er fremført af Institut for Menneskerettigheder, som i 2012 anbefalede afskaffelse, hvilket daværende minister for ligestilling og kirke Manu Sareen tilsluttede sig i 2013. Men dette argument holder ikke, så længe staten i andre henseender faktisk giver religion særlig beskyttelse og status. Religionsfriheden er en særlig beskyttelse af religion, som ikke udstrækkes konsekvent til andre moralske og samvittighedsmæssige overbevisninger, og forholdet mellem stat og kirke i Danmark er langt fra ideen om en gennemført sekulær stat. Så hvis argumentet mod § 140 er, at staten ikke bør give religion særlige privilegier, burde vi først adskille stat og kirke.

Der er næppe stor risiko for brud på den offentlige orden, hvis troslærdomme bespottes. Men § 140 udgør på den anden side heller ikke en alvorlig begrænsning af den frie debat og ideudvikling i samfundet, som Sareens argument for afskaffelse hævder. § 140 forhindrer ikke Muhammedtegningerne, og vi har en meget åben og kritisk debat om religion. Så måske er problemet ikke stort på nogen af siderne?

AF SELIM YUMUK
Cand. jur. og muslim

Fra modstander til fortalere

“Blasfemibestemmelsen betyder noget for freden i vores multikulturelle samfund.”

Personligt går jeg stærkt ind for de forskellige frihedsrettigheder, herunder selvfølgelig også ytringsfriheden. Jeg ser det som en menneskelig ret, at man f.eks. kan tro på det, man har lyst til, og sige det, man mener. Blasfemiparagraffen har derfor for mig været en lidt ligegyldig paragraf, da jeg har haft følelsen af, at den ikke har begrænset ytringsfriheden kraftigt. Jeg oplever, at vi i en dansk kontekst ikke forholder os til, hvorfor vi har blasfemiparagraffen, hvornår der er blevet gjort brug af den, samt hvilket samfund den kan være med til at opretholde.

Skal sikre den offentlige fred og orden

Selvom der igennem tiderne er stillet forslag om at ophæve bestemmelsen, er det endnu ikke lykkedes at opnå det nødvendige politiske flertal. Fortalere for en ophævelse af bestemmelsen har f.eks. argumenteret med, at alle religioner burde tåle kritik og latterliggørelse. Paragraffen har også været kritiseret og fundet unødvendig med argumentet om, at den kun har været anvendt i meget få tilfælde. Derudover er noget af kritikken mod paragraffen også bygget op omkring, at straffelovens § 266 b (racismeparagraffen) har samme beskyttelsesinteresse som

straffelovens § 140, og at sidstnævnte derfor var overflødig. Derimod har modstanderne af en ophævelse holdt fast ved, at bestemmelsen var en slags sikkerhedsventil i vores samfund, og at en afskaffelse kunne føre til øget had, mindre tolerance og konfrontationer med troende mennesker.

Blasfemiparagraffen er placeret i straffelovens kapitel 15, som har overskriften ”Forbrydelser mod den offentlige orden og fred.” Ud fra det kan det påpeges, at bestemmelsen ikke er placeret for at genere eller censurere folk, som ønsker at ytre sig omkring religioner, men at sikre, at denne ytring ikke går over i spot, hån og latterliggørelse, som kan ende med at forstyrre samfundsordenen og være en trussel for freden i samfundet.

Rigsadvokaten afgør om man kan anlægge sag

Det kan undre, at bestemmelsen kun er anvendt i tre tilfælde siden 1933. Det skyldes, at man kun kan anlægge en sag om blasfemi, hvis Rigsadvokaten giver accept for det. Dette er blevet undladt siden 1970. En overvejelse om anvendelse af bestemmelsen har flere gange været på tale, f.eks. omkring karikaturkrisen og provokationskunstneren Jens Jørgen Thorsen video og maleri af Jesus, men er hver

gang blevet afvist. I den sidstnævnte sag mente Rigsadvokaten, at der ville falde dom, hvis der blev givet accept for tiltalerejsning, men undlod det, da der ikke var praksis for at rejse tiltale i blasfemisager. Da Rigsadvokaten ikke er en uafhængig myndighed som fx domstolene, mener jeg, at der bør åbnes op for, at private kan anlægge en sag om blasfemi uden accept fra Rigsadvokaten.

Det skal heller ikke glemmes, at lovgiverne ikke kun skal beskytte ytringsfriheden, men også har en pligt til at sørge for, at de andre frihedsrettigheder heller ikke bliver krænket, selvom man i både dansk og europæisk praksis har givet ytringsfriheden en større status fremfor de andre frihedsrettigheder. Set i lyset af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention eller andre internationale konventioner og aftaler er der ingen af dem som forbyder at have bestemmelser, der beskytter mod blasfemi, især når bestemmelsen som den danske, er med til at sørge for ro og orden i samfundet.

Ud fra disse betragtninger håber jeg, at vi også i fremtiden kan beholde blasfemibestemmelsen, ikke kun fordi den har en signalværdi, men fordi den betyder noget for freden i vores multikulturelle samfund.

“Krænkelser er ikke et argument, det er en personlig følelse, der er kunsten i det offentlige rum uvedkommende.”

Spottens æresmedalje

AF KÅRE BLUITGEN
Forfatter

Det er sværere for en dansk romanforfatter at få en blasfemidom end Nobelprisen. Den første ville ellers kaste større ære af sig. Tænk at spotte og håne en gudsdyrkelse så rammende, at staten ville være nødt til at gribe ind over for forfatterskabet. Man kan ligge vågen om natten af længsel efter en sådan dom. Eller medalje.

Det må være trossamfund på et åndeligt meget skrøbeligt grundlag, der føler sig krænket af latterliggørelse. Og at bede staten skride ind med dennesidig straf burde være overflødig med visheden om den kommende straf i udsigt. Men desværre går et spøgelse gennem Europa: krænkelsernes spøgelse. Vil man eksponeres, skal man føle sig krænket. Det er hovedsagelig religiøse ekstremister, der føler sig krænkede, og især kunstnerne, der krænker. Men det er ikke krænkelserne som kunstform, der skaber disse afgrundsdybe kløfter mellem mennesker. De er tværtimod med til at fylde kløfterne op.

Angreb på ytringsfrihed kamufleret med plusord

De religiøse fundamentalister har fået følgeskab af de mest velmenende i deres korstog. Pippi Langstrømpes far må ikke længere være negerkonge, han skal være sydhavskonge: et histo-

risk kunstværk skal leve op til vores tids magthaveres normer for at kunne læses eller vises. Og forfalskningerne af tidligere kunstværker begrundes med positive argumenter: Det er for ikke at krænke nogen. Der har næppe fundet angreb på kunstnerens ytringsfrihed sted, uden angrebene er blevet kamufleret med plusord. Respekt, anstændighed og god tone. Men kunst har aldrig været høflighed eller hænderne over dynen.

Men vi har jo ytringsfrihed? Der kan desværre være formel ytringsfrihed i et land, hvor den reelt er kuet i større eller mindre grad af en underliggende trussel om vold eller retssag. Det værste er, når kunstnerne selv går med til at forhåndscensurere deres værker. Og krænkede følelser, beregnende eller ærligt fremført, skaber et klima af selvcensur. I dette klima befinder intolerante fundamentalister sig godt, nogle kræver endda død over tegnere, hvis tegninger de aldrig har set, og forfattere, hvis bøger de aldrig har læst. For dem er det nok at mene at kende motivet.

Kunst er krænkende

Inden for kunst er intet mere ligegyldigt end motivet. Vi kan gætte på, hvorfor det ene eller andet mesterværk eller makværk blev produce-

ret, men det kan aldrig vendes til en anklage. Definitionen af kunst er individuel, men hvis vi bedømmer en roman eller en satiretegning ud fra det, vi selv tror, er motivet, så er vi ude på en meget farlig glidebane. Og hvis motivet virkelig var at krænke fx religiøse menneskers følelser? Så er det et lige så legalt motiv som alle andre. Krænkelser er ikke et argument, det er en personlig følelse, der er kunsten i det offentlige rum uvedkommende. Og en af kunstnerens opgaver bør være at krænke.

De mest konservative forestillinger nedbrydes ikke uden store følelsesmæssige omstillinger. Kunsten har, bevidst eller ubevidst, været velsignet krænkende gennem historien. Den har brudt gennem skjoldet af dogmer, ensretning og fantasiløshed og skabt forargelse, forundring og nytænkning og dermed sået den første tvivl i fastlåste og helliggjorte verdensanskuelser. Og netop tvivlen er enhver fundamentalists rædsel. Og ethvert menneskeligt fællesskabs redning og fremtid: et led i den proces, der fylder kløften mellem mennesker op. En forfatter eller illustratør, der ikke er respektløs, skaber ikke kunst, men underholdning. Så lad os jage misfosteret af spøgelseset på porten og selv dets skygge: blasfemiparagraffen.

AF LONE SKOV AL AWSSI
Debattør og katolik

**“Der er ikke fælles fodslag,
når det gælder årsagen
til at ønske den afskaffet.”**

Blasfemiparagraffen knægter ikke ytringsfriheden

Blasfemi paragraffen har ikke været i brug siden 1946, alligevel er det en af de bedst kendte og mest omdiskuterede paragraffer i dansk lov. Politikerne har i de senere år nærmest brugt den som tumleplads, hver gang der skal debatteres værdipolitik. Det er en skam, for meningen med den er efterhånden helt misforstået. Der tegner sig et politisk flertal, spændende fra Dansk Folkeparti til Enhedslisten, om en afskaffelse. Politikerne er tilsyneladende enige om, at paragraffen skal væk, men der er ikke fælles fodslag, når det gælder årsagen til at ønske den afskaffet.

Et politisk argument for at afskaffe paragraffen er ytringsfriheden. Blasfemiparagraffen knægter ikke ytringsfriheden. Den hæmmer ikke noget som helst i det danske samfund. Debatten har aldrig været friere og mere uhæmmet, end tilfældet er i netop disse år, hvor alt kan siges og også bliver sagt; både i de officielle og sociale medier. Paragraffen er udtryk for en samfundsmæssig respekt og anerkendelse af de personlige religiøse følelser, som mange borgere stadig har.

Hate speech

Det er meget oppe i tiden at fordøm-

me hate speech, fordi vi ved, at det er et redskab til at devaluere og diskriminere grupper i samfundet. Både blasfemi- og racismeparagraffen sender et vigtigt signal om, at vi som samfund ikke vil finde os i, at enkelte individer uhæmmet kan udøve hate speech for at krænke andres følelser, dette hvad enten det drejer sig om religiøse eller seksuelle følelser. Hvis vi giver tilladelse til hate speech, så får vi et modbydeligt samfund, hvor kun den stærkes ret gælder.

Umenneskeligt at håne andre

”En religion der ikke tåler kritik, hån og bespottelse er en svag religion.” Ordene er Naser Khaders, skrevet i flere artikler. Jeg er dybt uenig og hævder, at en kultur, som har behov for at håne og bespotte andre menneskers religion, er en svag kultur. Det er ikke alene umenneskeligt at håne andre, det er direkte dumt, fordi vi derved mister muligheden for at fremføre den konstruktive kritik, der virkelig er brug for. Hvem gider lytte og lære, når man lige har fået en skraldespand af ukvemsord hældt i hovedet?

Professor i ret og forfatningsret Henning Koch har til Kristeligt Dagblad manet til besindelse med denne

udtalelse:

”Hvis man fjerner en straffebestemmelse, så legaliserer man fra lovgivers side en adfærd, der før var strafbar, så man kan sige, at afskaffelsen af blasfemiparagraffen legaliserer antisemitisme, islamofobi eller antikatholicisme – og så videre. Det er dét signal, der sendes, og det er uklogt. Jeg er forundret over, at man har så ringe historisk viden, at politikerne tør åbne op for en kloak.”

Religion spiller en stor rolle i mange menneskers liv og er også en social identitetskonstruktion. Det er de menneskers følelser vi skal beskytte, ikke Guds. Gud behøver ingen menneskeskabte lovparagraffer. Religionskritik er sund. Jeg er ikke tilhænger af hverken kultur- eller religionsrelativisme, men latterliggørelse fører intet godt med sig og ødelægger blot respekten for næsten i samfundet. I øvrigt vil jeg gerne frabede mig at blive udnævnt som modstander af ytringsfriheden, fordi jeg ikke går ind for hate speech, men ønsker en respektfuld omgangstone borgerne imellem. Netop det burde være kendetegnet i et ægte, sundt demokratisk samfund.

Blasfemilov i Pakistan undertrykker mindretal

“De blasfemilove, der i 1860 blev indført for at beskytte, minoriteterne, er vendt til nu at ”beskytte” majoritetsreligionen!”

AF LORENS HEDELUND

tidl. missionssekretær i Danmission og missionær i Pakistan fra 1968–1974 med bopæl i Peshawar

For at finde oprindelsen til de første lovgivne blasfemilove i Pakistan skal vi tilbage til kolonitiden, hvor englænderne herskede på det indiske subkontinent. I 1860 indførte englænderne de første blasfemilove med den spændende baggrund, at lovene skulle beskytte de religiøse minoriteter og i særlig grad skulle beskytte muslimerne imod hinduerne, som udgjorde majoriteten med noget, der lignede 75 % af befolkningen. Staten Pakistan blev oprettet den 14. august 1947 på trods af stærk modstand fra mange og især fra Gandhi og hans nære muslimske ven, pashtunen Abdul Ghaffar Khan. 400 millioner mennesker oplevede de kommende dage, uger og år, at friheden fik en voldsom pris med opdeling, krig, terror og mord som konsekvens. Pakistans hovedarkitekt og første præsident Muhammed Ali Jinnah ønskede at skabe et Pakistan, hvor der også ville være plads og sammenhæng for minoriteter som kristne, hinduer, sikher m.fl. Dette blev tilkendegivet i landets flag, der er grønt med en hvid stribe, der symboliserer pladsen til minoriteterne. I 1979 væltes Shahstyret i Iran, og præstestyret tager over. Dette betyder dramatiske ændringer for alle minoriteter og bli-

ver begyndelsen til en stærk islamisering i såvel Afghanistan som Pakistan. I 1977 tager den ultra-ortodokse general Zia Ul Haq magten i Pakistan. Hans mål er at islamisere Pakistan og indføre sharialove med hjælp fra landets ortodokse muslimske ledere – og i høj grad via moskeerne. Sådan som kuppet også fandt sted i Iran.

Lov skal beskytte islam

Zia Ul Haq indfører de kommende 3-4 år uhørt skrappe blasfemilove, som især skal ”beskytte” islam, profeten Muhammed og Koranen mod ”overgreb” fra de religiøse og ofte også etniske minoriteter. Det betyder en censurering, som landet aldrig tidligere har oplevet. Det handlede ikke længere om kun at begå skriftlige forbrydelser, men i høj grad også om en kolportering af mundtlige udsagn. Landets 3 % store kristne befolkning er hårdt ramt, især i de egne af landet hvor langt de fleste kristne bor – ofte i separate landsbyer. Der er sjældent tale om planlagte forbrydelser, men primært om tilfældigheder som f. eks. den kristne kvinde, der i forbindelse med markarbejde drøfter med sin muslimske veninde, ”hvad Muhammed og Jesus betyder, og har gjort for

dem.” Dette høres og viderebringes. Kvinden arresteres og idømmes lovens strengeste straf: Livstid – og senere dømmes hun til døden. Opsigtvækkende er det, at provinsens muslimske guvernør et par år senere besøger den kristne kvinde i fængslet og offentligt taler hendes sag – og beder præsidenten om hendes frihed. Ganske få dage senere dræbes guvernøren af sine livvagter. Han var trådt over grænsen for det tilladelige. Nogle måneder senere opsøger landets kristne minister for minoriteter kvinden i fængslet – og dræbes på vej til arbejde. Kvinden sidder forsat på dødsgangen og venter på 5. år på sin skæbne – som én ud af ca. 25. Dette er blot et enkelt billede fra en barsk virkelighed. Mange ahmadi- og shiamuslimer er i høj grad mål for blasfemilovene - i endnu højere grad end de kristne, mener mange. Ifølge flere lokale menneskerettighedsorganisationer bruges blasfemilovene til at vinde retssager, overtage jord / ejendom eller skræmme mennesker til at konvertere til islam.

Fra beskyttelse af minoriteter til eksklusion af medborgere

Den største trussel for minoriteterne i Pakistan er efter min opfattelse, at

store dele af det politiske/islamistiske landskab har tilegnet sig så stor magt, at de kan igangsætte politisk og social uro via moskeerne, hvis de mere liberale og midtsøgende partier ønsker at røre ved blasfemilovene. Det vil ingen af dem pt. risikere. Dybt tragisk er det dog, at landet bevæger sig i retning af,

at minoriteterne gøres til en stat i staten, jævnfør det oprindelige islamiske 'Dhimmi'-begreb. Dette betyder, at Pakistans oprindelige ideal om plads og frihed til alle - også minoriteterne - er ved at gå tabt. Kirkerne kæmper hårdt for at vende tidevandet. Dette lader sig ikke gøre ved, at de råber højt

i medierne - men arbejder på de indre linjer for at beholde et medborgerskab, som de har den fulde ret til. De blasfemilove, der i 1860 blev indført for at beskytte minoriteterne, er vendt til nu at "beskytte" majoritetsreligionen!

Hverken for eller imod

AF FINN SCHWARZ

Tidl. formand for det jødiske samfund i Danmark

Fra tid til anden er det oppe til diskussion, hvorvidt blasfemiparagraffen i straffeloven burde afskaffes.

I de seneste år har debatten taget udgangspunkt i et tilsyneladende nærmest religiøst forhold til ytringsfriheden, hvor fortalerne for ytringsfriheden helt uden sammenhæng med fx Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis, har defineret ytringsfriheden som en universel ubegrænset ret.

Lad det være slået fast med syv-tommersøm, at hverken den danske grundlovs ytringsfrihedsbestemmelse i sin oprindelige form eller som fortolket af domstolene i lyset af den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 10, indebærer en ubegrænset ytringsfrihed.

Indskrænkningen af ytringsfriheden

Den væsentligste indskrænkning i den enkeltes ytringsfrihed udgøres af injuriebestemmelsen i straffelovens § 267, der forbyder og straffer for udbredelse af æreskrænkende udtalelser eller sigtelser om strafbare forhold.

Denne bestemmelse, som fortolket af de danske domstole i overensstemmelse med den europæiske menneskerettighedskonvention, indebærer en betydelig begrænsning af, hvad vi kan gå rundt og sige eller skrive eller på anden måde udbrede om hinanden.

Det er kendetegnende, at selv de største fortalere for den universelle ytringsfrihed intet ønske har om en begrænsning af denne meget væsent-

lige og for ytringsfriheden begrænsende bestemmelse i den danske straffelov.

De seneste "skandaler" omkring brug af kilder, der har særlig tilgang til personfølsomme oplysninger, har faktisk fået politikere dækkende en stor del af det politiske spekter til at tale for skærpede presseetiske regler og sikring af personfølsomme oplysninger, og dermed i realiteten en begrænsning af ytringsfriheden i relation til enkeltpersoners eventuelle gøren og laden.

Racediskriminationsbestemmelsen, straffelovens § 266b

Når det på den ene side kan konstateres, at der ikke er et udbredt ønske om at ændre på injurielovgivningens

**“...men det kan lige så vel være udtryk for,
at det fuldstændigt er indarbejdet
i vores rets- og kulturopfattelse,
at blasfemisk handlemåde bør man ikke foretage.”**

beskyttelse af det enkelte individ – i ytringsfrihedens navn – er det interessant at se, at i det omfang, den individuelle beskyttelse er beskrevet som et kollektiv af individuelt beskyttelsesværdige personer, er der alligevel et ønske om at begrænse beskyttelsen af dette kollektiv.

En æreskrænkende omtale af mig med angivelse af, at det æreskrænkende kan henføres til, at jeg tilhører den jødiske religion, vil klart være en overtrædelse af injuriebestemmelsen, hvilket kan medføre straf, og således ikke er i strid med hensynet til ytringsfriheden.

Hvis derimod den, som udspreder æreskrænkende udtalelser om jøder undgår at specificere disse generelle æreskrænkede udtalelser til, at det omfatter enkeltpersoner, finder den danske injurielovgivning ikke anvendelse. Det er en af de væsentligste baggrunde for, at det har været nødvendigt at indføre en bestemmelse, der sikrer imod racediskrimination, således at man fx kan ramme grove antisemitiske generelle ytringer.

Set fra en jødisk synsvinkel er det evident, at racediskriminationsbestemmelsen virker, for erklærede antisemitter går sjældent over den sproglige streg, så der kan ske politimæssig efterforskning og efterfølgende domsfældelse.

Racediskriminationsbestemmelsen er således en væsentlig bestemmelse for minoriteter eller for befolkningsgrupper, som typisk har været

lagt for had, fx seksuelle mindretal, politiske grupperinger mv.

Blasfemiparagraffen

Og så kommer vi til blasfemiparagraffen. I modsætning til racediskriminationsbestemmelsen i straffelovens § 266b, som er blevet anvendt flittigt, er blasfemibestemmelsen ikke blevet anvendt i en lang årrække.

Det, at en straffebestemmelse ikke har været anvendt i en lang årrække, kan være udtryk for, at bestemmelsen er overflødig, men det kan lige så vel være udtryk for, at det fuldstændigt er indarbejdet i vores rets- og kulturopfattelse, at blasfemisk handlemåde bør man ikke foretage, og det er så begrundelsen for, at bestemmelsen ikke har været nødvendig at bruge i en årrække.

Det er altså ikke noget argument i sig selv, at en bestemmelse ikke har været anvendt i en årrække, for bestemmelsens absolutte formål er jo netop, at borgerne skal rette sig ind i forhold til en straffebestemmelse og agere i overensstemmelse hermed.

Når blasfemibestemmelsen alligevel falder nogen for brystet, hænger det til dels sammen med den almindelige trend i relation til at helligholde ytringsfriheden, til dels sammen med religion og religiøs overbevisning (desværre) ikke længere er et positivt argument imod noget, men nærmere et kontraargument til støtte for, at noget skal laves om.

Set ud fra en jødisk synsvinkel vil de fleste ”krænkelser” af religiøs

handlemåde som altovervejende udgangspunkt være omfattet af beskyttelsen efter racediskriminationsbestemmelsen.

Jødedommen opererer ikke med personificeringer af det guddommelige, som det kendes fra kristendommen og islam, og derfor ville det ud fra en jødisk opfattelse formentlig ikke blive betragtet som krænkende, såfremt et varehus solgte sandaler med Moses kontrafej trykt på (i stedet for Jesus’), eller at det blev betragtet som et angreb på jødedommen, såfremt en karikaturtegner tegnede kong David med en bombe i hånden i stedet for de kendte Muhammed-tegninger.

Set snævert fra en jødisk synsvinkel er der således ikke den store bekymring ved en fjernelse af blasfemiparagraffen, men set ud fra en dansk samfundsmæssig synsvinkel bør det mane til eftertanke, at en bestemmelse i straffeloven ikke har været anvendt i en årrække (formentlig) fordi bestemmelsen afspejler en grundlæggende holdning i Dannark om, at man (naturligvis) ikke skal genere forskellige gruppers religiøse symboler, personer og andre sammenhænge.

Der kan derfor – også ud fra en jødisk sammenhæng – være bekymring for, at en fjernelse af blasfemiparagraffen af tilhængerne heraf alene vil blive betragtet som en lille appetizer i forhold til ændring af racediskriminationsbestemmelsen, hvilket vil medføre et helt andet debatklimate samt klima for religiøse, politiske og seksuelle minoriteter i Danmark.

Reportage: Eksplosioner og attentater på både kristne og muslimske ledere har præget Zanzibar de seneste år. Det gør arbejdet for dialog og oplysning vigtigere end nogensinde, siger tre af øens ildsjæle, den muslimske sheik Abdulla Talib, den kristne præst Lusungu Mbilinyi og den danske dialogkonsulent Daniel Nygaard Madsen.

Ildsjæle kæmper for Zanzibars religiøse sameksistens

AF MALENE FENGER-GRØNDAHL
Journalist og forfatter

”En dårlig tromme høres langt væk.”

Sådan lyder et ordsprog på swahili, og det er et ordsprog, som er godt at huske på, når man hører historier om drab og attentatforsøg på kristne og muslimske ledere på Zanzibar. Det mener en af øens lutherske præster, Lusungu Mbilinyi, der udover sit arbejde som prædikant bruger meget tid på interreligiøs dialog. Han har blandt andet været med til at etablere et kristent-muslimsk fodboldhold, skrive en håndbog om konfliktløsning på swahili og lave et dramahold med både muslimer og kristne. Den slags aktiviteter er også en del af hverdagen på Zanzibar, og det skal man huske, når man hører ’de dårlige trommer’ lyde, mener han. Med de dårlige trommer mener han de kræfter på Zanzibar, der skaber frygt ved at angribe

kristne og muslimske ledere, kirker og turister med syre, bomber og pistolskud og ved at udstede anonyme trusler mod de dialogsøgende kræfter på sms’er og løbesedler.

Zanzibar er ligesom naboøen Pemba i union med Tanzania, og det er i høj grad de politiske spændinger i forholdet mellem Tanzania og Zanzibar, der gør livet på Zanzibar mere usikkert end tidligere, mener Mbilinyi. Han er præst i den lutherske kirke på øen og studiekoordinator på Zanzibar Interfaith Center, et dialogcenter, som er støttet af Danmission og som arbejder på at fremme den fredelige sameksistens mellem øens cirka 95 % muslimer og omkring 5 % kristne. Men arbejdet er ikke let. De seneste år har Zanzibar været ramt af adskillige angreb på kirker og på kristne og muslimske ledere, ikke

mindst personer, der offentligt har været kendt for deres engagement i interreligiøs dialog.

Angreb mod ledere og turister

Så sent som i slutningen af februar i år blev et par bomber bragt til sprængning i Zanzibars gamle hovedby Stone Town. Det var små, hjemmelavede bomber, og ingen blev såret. Men sprængningerne understregede, at der er kræfter på Zanzibar, som ønsker at skabe splid og uro. Den ene bombe blev sprængt uden for den anglikanske Christ Cathedral, den anden ved en restaurant, der er kendt som tilholdssted for turister. Dermed fulgte bomberne mønsteret for en række angreb de senere år, som især har rettet sig imod kristne kirker og kristne ledere, vestlige turister og dialogsøgende, moderate muslimer, forklarer

Mbilinyi: ”Angrebene rammer på den ene side uforudsigeligt, og på den anden side ser de ofte ud til at være nøje planlagt og være rettet mod bestemte personer, som netop arbejder for at fremme dialog mellem de religiøse og politiske grupper på øen,” siger han.

Angrebene tog for alvor fart i 2012-2013. I slutningen af 2012 blev en muslimsk leder udsat for et syreangreb, og i 2013 blev to engelske teenagere, som gik gennem Stone Town i slutningen af den muslimske fastemåned, ramadan, og en katolsk præst også angrebet med syre. Første juledag 2012 blev en katolsk præst forsøgt myrdet, og i februar sidste år blev en anden katolsk præst dræbt på vej til messe, skudt på klos hold af to mænd, der ankom til gerningsstedet på motorcykler.

Frygten sniger sig ind

Kirkeledere har desuden modtaget anonyme trusler om angreb på sms og løbesedler, og kirkerne har flere gange bedt om politibeskyttelse eller har aflyst eller udskudt gudstjenester. Frygten har sneget sig ind i hverdagen,

erkender Mbilinyi: ”Efter den slags angreb og trusler bliver jeg bekymret, ikke kun for mig selv og ikke kun for de kristne, men for de moderate, også blandt muslimerne.” Han nikker over mod sin samarbejdspartner og rejsemakker, sheik Abdulla Talib, som er en af lederne af det muslimske samfund på Zanzibar og medstifter af den fælles komité af religiøse ledere, der siden august 2005 har arbejdet for konfliktløsning og fred.

IKON møder de to, mens de er på besøg i Danmark sammen med Danmissions udsendte Daniel Nygaard Madsen, der er daglig leder af Zanzibar Interfaith Centre. Ved en række offentlige møder fortæller de om deres erfaringer med dialogarbejde for at give inspiration til tilsvarende arbejde i Danmark. De gode erfaringer er der mange af, men problemerne fylder også en del, erkender Talib: ”Ingen ved, hvem gerningsmændene bag de seneste års angreb er. Politiet er nærmest på bar bund. Men vi kan se ud fra attentaterne og attentatforsøgene, at gerningsmændene har overvåget ofrene og er trænet i at bruge våben.

Det gjaldt fx angrebet på sheik Soraga,” siger han med henvisning til syreangrebet på en anden af øens moderate muslimske ledere i november 2012. Sheiken blev angrebet under sin faste morgenmotion, hvilket tyder på, at gerningsmændene havde overvåget hans færden op til angreb. Kort før angrebet havde Soraga udtalt sig kritisk om Uamsho, en islamistisk gruppe, der har gjort sig bemærket med krav om, at Zanzibar skal løsrive sig fra unionen med Tanzania, og Soraga havde i en tale understreget, at øens mufti ikke ønsker løsrivelse af Zanzibar.

Vrede over kristen dominans

De politiske uenigheder og spændinger spiller en afgørende rolle i de voldelige episoder, vurderer Lusungu Mbilinyi: ”Det er almindeligt at sige, at Uamsho står bag alle angreb, men det hjælper ikke meget, for hvem er Uamsho? Jeg kender en række personer, som siger, at de er tilknyttet Uamsho, og de er slet ikke enige om, hvad gruppen står for. Nogle går ind for at løsrive Zanzibar fra Tanzania.

Tre proaktive herrer, som alle arbejder for dialog, sameksistens og konfliktløsning på Zanzibar: Fra venstre: Lusungu Mbilinyi, som er luthersk præst og studiekoordinator på Zanzibar Interfaith Centre. Sheik Abdulla Talib, som er muslimsk leder på Zanzibar og Daniel Nygaard Madsen, daglig leder af Zanzibar Interfaith Centre og udsendt af Danmission. FOTO: Malene Fenger-Grøndahl.

Nogle vil have en islamisk stat. Andre ønsker en sekulær selvstændig stat, mens andre igen bruger Uamsho som dække for blot at protestere mod det, de opfatter som stigende kristen dominans.”

Under udtrykket 'kristen dominans' gemmer sig ofte et spørgsmål om politisk og økonomisk ulighed snarere end teologiske forskelle, understreger sheik Talib. ”En stor del af den turistindustri, der er vokset frem, er styret af forretningsfolk fra fastlandet, som typisk er kristne. De bliver opfattet som fremmede, der truer Zanzibars kultur og traditioner. Mange fattige på Zanzibar er vrede over, at det er folk udefra, der tjener mest på den boomende turistindustri,” forklarer Talib.

Mbilinyi supplerer: ”Da turistindustrien på Zanzibar begyndte at vokse, var det især folk med erfaring fra fx Arusha i Tanzania, der formåede at tjene penge. Det er især kristne, og det har været med til at skabe spændinger, også fordi de ofte kommer med en anden kultur end den, der er fremherskende på Zanzibar. Mange muslimer på øen føler sig ekskluderet, fordi de af religiøse årsager ikke ønsker at sælge træskulpturer af dyr og menneskeskikkelser eller arbejde steder, hvor der serveres svinekød og alkohol, eller hvor der færdes letpåkledte kvinder. Nogle kristne på Zanzibar har en del af de samme forbehold, men generelt er det muslimerne, der føler sig mest ekskluderet fra turismeøkonomien.”

“Det handler om at opbygge relationer. Uden relationer er vi alt for lette ofre for de kræfter, der ønsker at splitte os.”

Modstand mod dialog

Islam kom til Zanzibar allerede i 7-800-tallet, og den ældste nuværende moske på øen blev opført i 1107. Portugiserne bragte kristendommen til øen i 1503, men de måtte forlade øen igen i 1698, og det næste kapitel i øens kristne historie begyndte i 1844 med ankomsten af en tysk luthersk missionær, som dog alene ville bruge Zanzibar som indgang til mission i Etiopien. I 1863 ankom de første katolske missionærer til øen, og i 1893-97 blev Sankt Josefs katedral opført. De første anglikanske missionærer ankom i 1864 og i 1879 stod Christ Cathedral færdig. Zanzibar var dog allerede i 1840 blevet hovedstad i sultanatet Oman og udviklede sig til et center for islamisk videnskab og retsvæsen i Østafrika.

Meget få muslimer på Zanzibar er nogensinde konverteret til kristendom, og det er måske en af årsagerne til, at ikke alle øens kristne bryder sig om den interreligiøse dialog mellem muslimer og kristne. Alene begrebet religionsdialog falder en del kristne for brystet, forklarer den daglige leder af Zanzibar Interfaith Centre, Daniel Nygaard Madsen: ”Nogle tror, at vi blander religionerne til en fælles reli-

gion. Andre mener, at når vi arbejder med dialog, udfører vi ikke 'rigtig' mission, og andre igen har en ide om, at vi i vores arbejde kommer til at udjævne forskellene mellem religionerne og dermed baner vejen for Anti-Krist. Det er især i de nyere evangeliske kirker, vi finder det sidste synspunkt,” siger han. Han tilføjer, at dialogcentret har inviteret repræsentanter for alle øens kirkesamfund til seminarer for at forklare dem, hvad dialogcentrets arbejde reelt går ud på.

Lydkrig stoppet af fredskomiteé

Centret har blandt andet været med til at hjælpe fredskomiteéen med at stifte omkring 300 lokale fredskomiteer med både kristne og muslimer blandt medlemmerne. Formålet med komiteerne er, at de lokale aktører får et forum, hvor de kan diskutere fælles udfordringer og løsninger, bl.a. i forhold til ungdomsarbejdsløshed, stofmisbrug, uddannelse og økonomi. Men også religiøse konflikter spiller en rolle i komiteernes arbejde. ”I et lokalsamfund havde der fx udviklet sig en 'lydkrig', hvor moskeen og kirken bekrigede hinanden ved at hæve lyd-niveauet og larme, når modparten skulle kalde til bøn eller gudstjeneste.

Dialog kan også komme til udtryk i fodboldens verden. Om formiddagen undervises i konfliktløsning og dialog og om eftermiddagen afvikles fodboldturneringens kampe. Her ses politi og bandedemedlemmer sammen på Zanzibar før en fodboldkamp til en turnering i januar 2014. FOTO: Daniel Nygaard Madsen.

Den konflikt blev løst ved, at den lokale komité indkaldte moskeens og kirkeens ledere til et møde, hvor de blev enige om en aftale,” fortæller Daniel Nygaard Madsen.

Svær tid forude

Ifølge både Daniel Nygaard Madsen og de to religiøse ledere går Zanzibar en svær periode i møde, fordi der de næste år er flere politiske begivenheder i vente af den slags, som typisk fremprovokerer uro og vold. I år skal afholdes lokalvalg, og en forfatningskomite skal komme med et forslag til det fremtidige forhold mellem Tanzania og Zanzibar. I 2015 er der parlamentsvalg. ”Så der er mere end nogensinde brug for dialogarbejdet,” siger Mbilinyi og prøver med et billede at vise den tvingende nødvendighed af, at de forskellige grupper finder sammen i en fælles indsats for at sikre en fredelig fremtid: ”Vi ved ikke, hvem der borer huller i båden. Hvem er det, der står bag uroen? Men uanset hvem de er, må vi få dem og alle andre til at forstå, at får vi ikke stoppet hullerne, synker båden, og så drukner vi alle. Så spørgsmålet er ikke, om vi kan få ekstremisterne med på at skabe en sikker fremtid for os alle; spørgsmålet er, hvordan vi kan gøre det.”

Han sidder stille og eftertænksom lidt. Så lyser han op i et smil og siger: ”Heldigvis oplever vi, at flere og flere forstår, at vi er sammen på en rejse, hvor alle drukner, hvis båden går ned.”

Håndbog på swahili

Både Mbilinyi og Talib ser det som en milepæl, at de to sammen med Daniel Nygaard Madsen sidste år udgav en fælles håndbog om konfliktløsning og forsoning på swahili. Efter bogens udgivelse holdt de sammen med fredskomitéen et seminar i parlamentet. De har holdt tilsvarende seminarer for religiøse ledere og politiske grupper, og bogen er på vej i andet oplag. Talib peger desuden på en række lokale fredskomiteer med kristne og muslimske deltagere som vigtige aktører i det langsigtede arbejde for fred og forsoning. Komiteerne er blevet oprettet med støtte fra Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling og Zanzibar Interfaith Centre, og der er i dag omkring 300 af dem. ”De har blandt andet arbejdet med at forebygge misbrug af rusmidler blandt unge. Det er vigtigt, at vi finder sammen om den slags fælles udfordringer,” siger Talib.

Forløsende fodboldturnering

En anden stor udfordring er ungdomsarbejdsløshed og bandedannelse blandt unge, og også her har den tværreligiøse ungdomskomite gjort en forskel, mener Mbilinyi: ”Vi lavede en fodboldturnering med nogle ungdomshold, et politihold, et journalisthold og et hold fra en lokal gadebande. Om formiddagen underviste vi i konfliktløsning, om eftermiddagen var der fodboldkampe. Efter turneringen udtalte lederen af den lokale

bande, at nu følte de sig hørt og var parate til at samarbejde med politiet. Det handler om at opbygge relationer. Uden relationer er vi alt for lette ofre for de kræfter, der ønsker at splitte os,” siger han.

Og resultaterne af det interreligiøse arbejde udebliver ikke – hverken på eller uden for fodboldbanen. Siden Lusungu Mbilinyi, Abdulla Talib og Daniel Nygaard Madsen var på besøg i Danmark i foråret, er sheik Talib og pastor Lusungu blevet inviteret til sammen at stå for undervisning i konfliktløsning i fire lokalsamfund i Tanzania, det kristen-muslimske fodboldhold har kvalificeret sig til oprykning til 2. division, og både Mbilinyi og Talib skal undervise på et nyt diplomkursus i interkulturelle relationer, som skal sættes i gang til efteråret på et universitet i Tanzanias hovedstad Dar Es Salaam

Læs mere om Zanzibar Interfaith Centre: www.zanzic.org

Læs mere om det kristen-muslimske fodboldhold: <https://www.facebook.com/groups/1411668152409422/>

Denne artikel er en redigeret og opdateret version af en artikel, som har været trykt på www.sameksistens.dk

Krop-Sind-Ånd

i København

Reportage og voxpop

AF LENE SKOVMARK
Åndelig vejleder og præst

På Krop-Sind-Ånd messen i København i starten af februar holdt Martin Herbst, sognepræst og forfatter, foredraget 'Hvor går grænsen mellem sunde og syge menneskelige fællesskaber?' Lene Skovmark rapporterer herfra og gik efterfølgende rundt på messen og interviewede mennesker om deres erfaringer og syn på fællesskaber.

'Os og de andre'

Martin Herbst indleder med at nævne nogle skelsættende begivenheder i verden, som illustrerer forholdet mellem det sunde og det syge i vores samfund.

Den første begivenhed er 9. november 1989, hvor Berlinmuren faldt. Murens fald symboliserer, at man ikke længere kan dele verden op i Øst og Vest, kommunistblokken og kapitalistblokken eller 'os og de andre'. Den anden begivenhed er d. 11. september 2001. Selve budskabet med terrorangrebene på World Trade Center og reaktionen fra Vestens side var, at skillelinjen mellem det sunde og syge går mellem 'os og de andre'. Det er os, der er det sunde og de andre, der er det usunde. Her bliver al kritik rettet mod modparten, der opfattes som det eneste problem.

Herbst mener, at Berlinmurens fald på et dybere plan signalerer, at skillelinjen mellem det sunde og syge

ikke går 'derude' eller 'derovre', men ned igennem hvert enkelt menneskes hjerte.

Det sunde og det syge fællesskab

Men hvordan kan man da sondre mellem det sunde og syge? Herbst understreger, at det er vigtigt at være sig bevidst om, hvad der kendetegner det usunde fællesskab. Det viser sig både på et ydre, organisatorisk plan og på et indre mere personligt plan. På det ydre plan kendetegnes et usundt fællesskab ved, at al autoritet samles i lederen, at fællesskabet har fuldkomne løsningsmodeller på alle spørgsmål, og at det er et fællesskab uden selvkritik. På det indre plan kendetegnes et usundt fællesskab ved medlemmernes manglende refleksion og bevidsthed om egen værdighed (åndelig dovenskab), en udpræget tendens til at gøre en del af sandheden til hele sandheden (arrogance), samt manglende kritik af lederen, læren og fællesskabet (frygt).

Kunsten at skelne

Martin Herbst uddyber, at selv om de ydre kendetegn er mest iøjefaldende, er de blot 'grenene' eller 'bladene' på træet, der henter sin egentlige kraft fra rodnettet. Rodnettet i et usundt fællesskab er åndelig dovenskab, arrogance og frygt. Kun når hvert enkelt menneske indser det og tager ansvar, kan man angribe problemet ved ro-

den. Det er en kontinuerlig proces, der gælder alle uanset hvilket fællesskab, man er med i. Igennem sit oplæg understreger Martin Herbst igen og igen nødvendigheden af at sondre mellem det sunde og syge inde i sig selv. Denne evne til at sondre kaldte man 'diakrisis' i den græsk-ortodokse tradition. Her anså ørkenfædrene 'diakrisis' for at være den største nådegave af alle, endda større end evnen til at udføre mirakler, heale, profetere og tale i tunger.

Herbst slutter: "Vi må genvinde evnen til at sondre mellem det sunde og det usunde i os selv, før det er for sent. Diakrisis var den vigtigste nådegave i antikken, og er det også for det moderne menneske. Det gælder både for det spirituelle og det religiøse menneske. Hverken tungetale, klarsyn eller mirakler er det største, men evnen til at skelne."

VOXPOP:
Hvordan skelner du mellem sunde og usunde fællesskaber?

Anette - tilhører til foredraget og ønsker at være anonym:

"Jeg kan genkende meget af det, Martin sagde. Jeg har ofte løbet panden imod en mur i et fællesskab. Alt, hvad der bliver sagt, er rigtigt. Og når du stiller spørgsmål, bliver du mødt med frygt og vrede.

Stemmingsbilleder fra KROP-SIND-ÅND Helsemessen i Falconer Centret 31. januar - 2. februar 2014. FOTO: Tone Leksbø Walgermo.

Det skyldes, at folk er dovne, usikre og ikke interesserede i dialog. Kommunikation er det vigtigste, ikke kun at lytte og tage imod. Et fællesskab er sundt, når man kan udveksle meninger uden at blive udelukket. Og når jeg accepteres som det menneske, jeg er. Jeg er altid på vagt over for dem, der har sandheden. Et fællesskab er sundt, når det ikke lukker om sig selv, og hvor man ikke er frelste.”

”Gudsforholdet er vigtigt for at overleve i denne verden. Siden anden klasse har jeg haft Gud i mit liv, men der var ingen kommunikation i hjemmet. Gudsforhold hører med i et sundt i fællesskab.

Nav Lalitanatha Das (Leif Asmark Jensen) - Hare Krishna bevægelsen:

”Et fællesskab er sundt, når det overordnet bygger på fælles værdier. I det ideelle fællesskab er der en bevidsthed om Gud. Jeg vil hævde, at der ikke findes et

egentligt permanent fællesskab, hvis det ikke er forbundet med Gud. Så vil det kun vare en tid.

Det vigtigste er, at det tilfredsstillende Gud. Min personlige tilfredshed er underordnet Gud, og den enkelte må sætte sig selv til side, være uselvsk.

For at et fællesskab kan være sundt, er det nødvendigt med traditionelle religiøse skrifter som en form for autoritet, ellers splintres fællesskabet. Vel at mærke kun en autoritet, der taler ud af en gudsrelation. Vi må tjene Gud - Gud er tjener, den, der opretholder verden, giver os alting. At tjene Gud er at bringe andre til erkendelse af Guds eksistens. Hvor der ikke er bevidsthed om Gud, er et fællesskab usundt og en selvmodsigelse ... Faktisk kan man ikke tale om noget fællesskab, hvis det er

usundt. Hvis vores begær er i centrum, holder det kortere eller længere tid og vil bryde sammen, fordi egne ønsker og interesser kommer i konflikt med andre. Ligesom i et ægteskab, hvor Gud holder det sammen. Det samme gælder også et samfund - et samfund er ikke sundt uden gudsbevidsthed og religiøse principper.”

Laur, scientolog i 24 år (fra 1969-1993):

”Et fællesskab er godt, når man er i stand til at kommunikere og gøre ting sammen. Når man har de samme værdier og er i stand til at være fortrolige med hinanden inden for fællesskabet. Man bør være enige om et vist formål, et mål forude. Det kan være spirituelt, pengemæssigt og bygger på tillid. Jeg var Scientolog i mange år, aktiv i kor og musiske arrangementer, holdt taler, lavede og manuskripter og stod for sceneop-

sætningen.”

Hvorfor stoppede du? ”Jeg oplevede, at fællesskabet blev usundt. Det sker i det øjeblik, hvor nogen forsøger at få noget ud af det til egen vinding og på den måde forråder fællesskabet. Hvis idealerne ikke holder, kan det få en forening eller et land til at visne. Hvis nogen gør noget andet end det, man har aftalt. Hvis man ikke kan stole på folk mere, bliver de positive værdier, som jeg nævnte før, vendt til noget negativt. Som vi oplevede det efter Hubbard's død, hvor nogen ikke holdt fælles aftaler.”

Carsten Ploug og Alex René Tomkiewicz - Vandrer mod Lyset:

”Et fællesskab er godt, når der er gensidig respekt trods forskelligheder. Når man samles om noget tredje, som i Vandrer mod Lyset. Det ligger i ordet 'fællesskab', at der er en fællesnævner. Det gælder om at finde ud af, hvad det er. Vi mennesker søger af naturlige årsager fællesskab med ligesindede, om noget fælles tredje, et fælles værdisæt. Styrken er at udrette noget konstruktivt sammen, og at der er

regler for, hvordan vi gør det. Det er et sundt fællesskab, når man ud fra den enkeltes samvittighed søger det fælles bedste. Det giver én frihed. Et godt fællesskab giver resultater, og det styrker igen fællesskabet. I Vandrer mod Lyset beriger vi hinanden, både internt og udadtil, gennem foredrag og dialog. Et fællesskab bliver usundt, når det er baseret på usunde værdier, for eksempel den enkeltes eller få menneskers autoritet. Hierarkiske systemer har tendens til at blive usunde. For eksempel opstår der disharmoni i virksomheder, hvor folk bliver pålagt fælles værdier, og folk bliver stressede og sure. Ofte sælger religioner sociale tilhørsforhold, så folk manipuleres ind i et fællesskab.”

Men er det ikke en form for manipulation, når vi ønsker at overbevise om et budskab? ”Jo, men man kan manipulere positivt inden for nogle etiske grænser. Så længe der er respekt for individet, og andre personers integritet, personlige idéer og livsmål.”

Hanne Beck, Cand scient, BA psych,

åndsvidenskab og kristen spiritualitet:

”Når man bliver mødt med kærlighed, venlighed og forstå-

else, og den enkelte kan få lov at give. Det er i orden at være uenige, men der må være en respektfuldhed og dialog. Man skal kunne argumentere uden at blive mast. Der må være en etisk overensstemmelse. Forskellen på sundt og usundt er hjertebaseret. Et fællesskab er usundt, hvis man ikke kan være sig selv uden at blive mobbet. Når nogen suger energi, og hvis man tillader at lade andre suge energien ud af en. Jeg oplever, at der også inden for det nyspirituelle miljø findes pseudofællesskaber, uden respekt. Du er din egen satellit, hvis din spiritualitet og udvikling kun handler om dig selv. Der kan være fællesskab på overfladen, men samtidig en manglende respekt og accept af hinandens ståsted og måde at være på. Hvis for eksempel det, du siger, er vigtigere end din handling, og hvis man ikke interesserer sig for hinanden som mennesker.”

Stemmingsbilleder fra KROP-SIND-ÅND Helsemessen i Falconer Centret 31. januar - 2. februar 2014. FOTO: Tone Leksbø Walgermo.

Dobbeltspil og dialog

Historien om de danske islamister under karikatur-krisen og manden, der blev deres talsmand og største kritiker

Den forkætrede og feterede eks-imam Ahmed Akkari beretter i sin medrivende selvbiografi om imamers og muslimske foreningers dobbeltspil og modsætningsforhold til det danske samfund, men er samtidig et vidnesbyrd om, at en vigtig vej fremad i forholdet til de islamistiske miljøer i Danmark er dialog.

AF LARS BUCH VIFTRUP
Præst og medlem af redaktionen

Snart ti år med Muhammed-tegninger og flere årtier med indvandrer-, integrations- og islam-debat bliver åbnet på ny i Ahmed Akkaris medrivende biografi. Vi er tilbage igen, dengang bomberne sprang og danske ambassader og flag var i brand, Arla mistede milliarder i omsætning, og Danmarks ry i udlandet var på spil. Vi bliver mindet om vores egne og omgivelseres reaktioner og overvejelser, men opdager også nye sider af historien, som kun en insider kan bringe. Først og fremmest er det en personlig beretning om et menneskes udvikling, som spejler mange af de udfordringer, som indvandring og islamisme stiller vores samfund overfor. Spørgsmålet er, om det giver anledning til at ændre vores syn på islam, islamisme, integration og dialog?

Vi husker alle den lille, unge fyr med det spage forsøg på at få islamisk skæg-vækst, der som talsmand for en gruppe imamer i 2006 fik bragt Danmark ud i den største udenrigs-politiske krise siden Anden Verdenskrig. I bogen følger vi hans utrolige vandring, fra opvæksten som palæstinenser i Libanon til livet i asylcentre i Danmark, og så den proces, der bringer ham langt ind i de islamistiske kredse i Danmark, for til sidst at bryde med dem og bekende sig som demokrat med en stor forkærlighed for den danske kultur. Det er en helt elementært spændende fortælling, som rummer masse af dramatik, intriger, storpolitik og indre bevægelser.

De islamistiske miljøer

Som imam rejste Akkari rundt i hele landet og talte i moskéerne. Som lærer

FOTO: Fra bagsiden af bogens omslag.

underviste han på flere af de muslimske friskoler. Herfra kan han berette om muslimske miljøer styret af indvandrere med et svagt fundament i det danske samfund, som er med til at præge børn og voksne med værdier og trosholdninger, der står i skarp kontrast til det danske samfund og dermed hæmmer integrationen af børn med indvandererbaggrund.

Flere af de aktører, som Akkari skriver om, har IKON relationer til. Det drejer sig bl.a. om Lykkeskolen og Fredens moské i Gellerup-parken. Her har Akkari selv fungeret som skolelærer og imam.

Kritik eller dialog

Min afsked med Islamismen synes at give højrefløjen i det politiske etablerement og de fløje i kirken, som har været mest islam-kritiske, ret. Akkari udtrykker i dag forståelse og respekt for dem, der har stået fast på kritikken af islam på trods af modstand fra både muslimer og store dele af den danske befolkning. Samtidig giver han klart udtryk for, at han aldrig kunne have foretaget den bevægelse, han har gjort, fra islamist til demokrat, hvis ikke han i utallige situationer havde mødt tolerance og rummelighed:

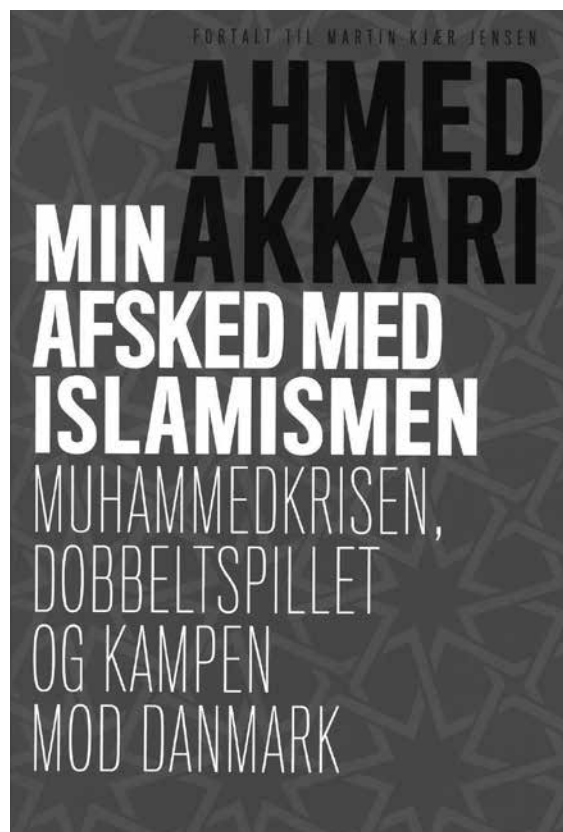
“Mens jeg i stigende grad så ned på mine lærere og klassekammerater, blev jeg behandlet som en ligeværdig, og ingen opgav mig nogensinde. Jeg beholdt kontakten til det danske samfund og dets værdier, og det blev afgørende for, at jeg senere kunne befri mig selv fra troens snærende bånd og vende tilbage til friheden” (s. 92).

Og lige præcis her, tror jeg, vi har det dilemma, som bogen og de seneste mange års integrationsdebat har afsløret: Hvordan kan vi bevare vores rummelighed uden at være blinde over for de ideologier, der ønsker at få den bortskaffet? En ensidig kritik af islam risikerer at skubbe muslimer længere væk fra samfundet, fordi de føler sig uretmæssigt ramt af et fjendtligt samfund, mens en blind rummelighed

og dialog-vilje gør det muligt for anti-demokratiske og autoritære ideologier at florere, uden at nogen gør noget. Måske skal vi være bedre til at opdage, at dialog og kritik hænger sammen, og at den kritik, der for alvor rykker nogen steder, finder sted i en relation, hvor der er en vilje til at forstå hinanden og villighed til at rykke sig.

Er Akkari troværdig?

Det er blevet diskuteret meget, om Akkari er troværdig, når han kan skifte mening så mange gange, eller om han netop er troværdigheden selv, fordi han er mand nok til at sige undskyld, og selv har været der og ved selvsyn oplevet islamismen. Et af de begreber, som er dukket op flere gange og som korresponderer med opfattelsen af, at der er nogen, der spiller dobbeltspil, er hjernevask. Et ord, som jeg troede var forkastet som netop et utroværdigt begreb. For hvem er Akkari, hvis han i en periode var hjernevasket, men først nu er den sande Akkari? Kan islamisterne ikke med lige så stor ret anklage Akkari for at være blevet hjernevasket af den danske kultur? Akkari har været sig selv hele vejen igennem, men har gennemgået en lang række processer undervejs, som alle andre mennesker gør. Om vi vil tage ved lære af Akkaris erfaringer, skal ikke drukne i en debat om Akkaris troværdighed. Der er for meget på spil og noget at lære for både “høge” og “duer” i islamdebatten. Én ting er sikker: der kommer aldrig nogen dialog ud af det, hvis man mistror den anden for dobbeltspil.

Ahmed Akkari og Martin Kjær Jensen:
Min afsked med islamismen
- Muhammedkrisen, dobbeltspillet
og kampen mod Danmark.
Forlaget People's Press, 451 sider.

Giv Magasinet IKON som gave - kun 220 kr.

“Magasinet IKON hjælper til at forstå den religiøse mangfoldighed i Danmark. Det er lodigt, spændende og relevant læsning, hvis man både vil have indsigt og dybde om kristendommen og de andre religioner”.
Peter Lodberg, dr.theol., Aarhus Universitet

Magasiner er utrolig populære som gaver, da de glæder måned efter måned - lang tid efter at gaven er givet! Så står du f.eks. og mangler en fødselsdags-gave eller værtindegave, så er Magasinet IKON en oplagt mulighed.

Magasinet IKON formidler viden om religion, livssyn og dialog og henvender sig til alle, der ønsker at forholde sig til den religiøse mangfoldighed. Formålet er gennem saglig formidling at inspirere til dialog, give dybere indsigt og øge forståelsen mellem kirken og tidens religiøse strømninger.

Et abonnement koster 220 kr. om året. Bladet udkommer 4 gange årligt. For at bestille Magasinet IKON som gave kan du sende en mail til bga@danmission.dk. Her skal du notere dine egne oplysninger samt oplysninger på modtageren af abonnementet på Magasinet IKON.

klumme

>> *teologi i farten*

Jesus-selfie

AF SIDSEL HORNEMANN
Præst og medlem af redaktionen

I påsken modtog jeg en hilsen på Facebook fra en ven, der – ikke så overraskende – lød: ”Glædelig påske!”. Hvad der til gengæld overraskede mig, var det billede, der var under hilsnen – et billede af den korsfæstede Jesus. Men ikke bare et hvilket som helst billede – nej, det var et billede af Jesus, der med sin tornekrone og dertilhørende blod, med et frækt blik og trutmund laver en ”selfie”. Billedet var fortrinligt, så jeg kunne ikke lade være med at grine. Men da jeg så efterfølgende impulsivt ville sende billedet videre ud i cyberspace til mine andre venner, slog det mig: Hvad nu, hvis mine kære medkristne slet ikke finder det

sjovt, men derimod finder det anstødeligt eller – tak skæbne – blasfemisk? Jeg sendte dog billedet til en veninde, som jeg vidste ikke mangler humor, og hun leverede som forventet en ironisk kommentar tilbage: ”Ej undskyld Sidsel, men synes du, at det er en joke, at Jesus led og døde for vore synder?” Jeg har dog den mistanke, at jeg meget vel kunne have fået den kommentar tilbage i ramme alvor fra andre af mine venner. Måske det også var min egen alvor ift. Gud, Søn og Helligånd, at jeg ikke sendte billedet ud vidt og bredt. Men hvorfor nu al den seriositet? Hvorfor al den alvor? Uanset hvilken vinkel vi lægger på blasfemi-paragraffen, er den forhåbentlig til for

menneskers skyld – og ikke for Guds. Eller mener vi i ramme alvor, at Gud i det høje ikke kan få et smil på læberne (hvis hun har sådan nogle) eller bryde ud i rungende latter? Latter er medicin for sjælen – som det populært siges – og humor kan være fantastisk forløsende. Havde vi tilstrækkeligt med humor og latter, havde vi måske slet ikke brug for blasfemi-paragraffen – heller ikke for vores egen skyld. For da tog vi nok hverken os selv eller hinanden seriøst nok til, at vi gad at bruge tid og energi på at slå hinanden oven i hovedet. Så kunne vi bruge tiden på at grine – også med Jesus.

Dialogpiloterne 2014

19.-21. september

LÆR AT NAVIGERE I FORSKELLIGHED

Med denne uddannelse i dialog ønsker vi at sætte fokus på de udfordringer og muligheder, som mangfoldigheden i samfundet medfører og hvilke redskaber der kan bruges til at håndtere dem. Vi tror, at mangfoldigheden kan være en stor ressource, hvis vi lærer at navigere i den.

Uddannelsen er for enhver, uanset religiøs og kulturel baggrund, der er interesseret i dialog og ønsker at lære mere om at navigere i forskellighed.

Du kan forvente at blive udfordret og inddraget i dialogøvelser, at få kompetencer og redskaber til at være i dialog samt at lære at facilitere en dialogworkshop.

Kurset er i høj grad baseret på praktiske øvelser og deltageres medinddragelse. Dialogpiloterne arrangeres af Danmission IKON, Brorsons Kirke og KBH i Dialog.

Læs mere på:
www.danmission.dk, www.ikon-danmark.dk,
www.kbhdialog.dk eller www.brorsons.dk

FREDAG D. 19. SEPTEMBER

- 17.00 ▶ Ankomst
- 18.00 ▶ Velkomst, introduktion og aftensmad
- 19.00 ▶ Intro til hinanden samt energizers
- 19.30 ▶ Workshop 1: "Hvad er dialog?"
v. psykolog Louise Bjerg Pedersen
- 22.20 ▶ Nattevandring på Nørrebro, v.
børne- og ungdomspræst Nicolaj
Stubbe Hørlyck

LØRDAG D. 20. SEPTEMBER

- 7.00 ▶ Yoga v. yogainstruktør Rikke
Petersen
- 8.00 ▶ Morgenmad
- 9.00 ▶ Workshop 2: 'Dialog i øjenhøjde' v.
dialogkonsulent Agnete Holm
- 11.30 ▶ Ekskursion til moske og besøg hos
muslimsk ungdomsgruppe

- 15.00 ▶ Experimentarium 1 "Dialogøvelser"
v. cand.soc. Maria Boll
- 18.00 ▶ Aftensmad
- 19.30 ▶ Experimentarium 2
"Dialogøvelser" v. psykolog
Louise Bjerg Pedersen

SØNDAG D. 21. SEPTEMBER

- 8.00 ▶ Morgenmad
- 9.00 ▶ Experimentarium 3: "Lær at af-
holde en dialog-workshop i teori
og praksis" v. dialogkonsulent
Agnete Holm
- 10.30 ▶ Valgfri deltagelse eller observation
ved dialoggudstjeneste i Brorsons
Kirke
- 11.30 ▶ Brunch
- 12.30 ▶ Workshop, fortsat v. Agnete Holm
- 14.00 ▶ Læringsopsamling og evaluering

PRAKTISK

- ▶ Pris: 750 kr. inkl. kost og logi (Privat indkvartering eller sovesal)
- ▶ Pris for studerende og ledige: 500 kr. inkl. kost og logi (Privat indkvartering eller sovesal)
- ▶ Sted: Brorsons Kirke, Rantzausgade 49, 2200 København N
- ▶ Tilmelding: Senest d. 1. september 2014 via ikon.nemtilmeld.dk.
- ▶ Tilmelding kun gyldig ved samtidig betaling for kurset. Vi forventer, at du deltager hele weekenden.
- ▶ Ved spørgsmål skriv til Børne- og Ungdomspræst Nicolaj Stubbe Hørlyck: nsh@km.dk